

XXIX. A JÖREMÉNYSÉG FOKÁTÓL KERGUELEN-SZIGETÉIG.*

(Úti napló.)

1874 október 3. Elbucsúvzván fokvárosi barátainktól, 9 óraker este felhúztuk a vasmacskákat. A fedélzeten a matróz-zenekar honi dallamokat játszik; a háttérben a fekete hegy-óriások, az impozáns Táblahegy, szomszédaival, az Ördög-csúcscsal és az Oroszlánfejjel, körvonalaikban mindinkább elmosódnak; a város számtalan barátságos világa mind apróbbá és apróbbá válik. Időnként föl-föl lobbanva, mintha meg-megújuló bucsújeleket intenének felénk, még soká látszanak az öböl jeltüzei; még odább a Langalibalili kafferfőnök börtönének, a Fókaszigetnek világító tornya csillogtatja magányos tüzét, míg végre ezek is eltűnnek a látás határáról. A levegő átlátszó; az idő tiszta; és mi újból élvezzük a déli ég teljes pompáját. Nyugaton, már a lemenetelhez közel, látható a Vénus, mint ragyogó esthajnali csillag; sugarinak teljes pompájával világít és a himbáló tengerhabokra csillámló reflexeket fest, melyek erősségre megegyeznek a Holdéval, midőn ez az első nyolczadban keskeny sarlóként száll alá a nyugati horizonhoz. A dél-dél-nyugati negyedben szintén csekély magasságban áll a pompás Centaurus-csillagzat és a költőileg ecsetelt Déli Kereszt; egy darabig még alább szállnak, átvonulnak alsó kulminációjokban a délön és circumpolár útjokon tovább vándorolnak. Észak-északkelet felé, különválva és távol a tejúttól, a szelidfényű Magellan-felhőket pillantjuk meg — a nagyobbat és fényesebbet 25°, a kisebbet 45° magasságban; ezek is gyöngé

* Lapunk olvasói tudják, hogy Dr. Weinek László tagtársunk részt vett az 1874-ik évben a német kormány által Kerguelen-szigetere küldött Vénus-expeditióban. A csillagászati megfigyeléseket Dr. Weinek már e Közlöny X-ik kötetében leírta, most pedig Úti Naplója egy részét teszi közzé.

SZERK.

reflexeket szórnak a tenger színére. Valamennyi csillag jobbról balfelé futja pályáját, mi az északi félgömbről jövő csillagász előtt még szokatlannak tűnik fel. Ettől a tiszta és barátságos égtől is elbucsúznak, mert nemsokára az esőzések és folytonos viharok kietlen vidékére jutunk.

Október 4. Reggel az Agulhas-zátonynál ébredünk fel; a kapitány mélységmérést és fenék-kotró halászatot rendel. A távolban halványan és ködszerűen láthatók még Afrika hegyei. 11 óraker folytatjuk utunkat. A tenger erősen hullámoz. Az élénk utóhullámzás a hajót néha 25°-ig is oldalvást hajtja. A vadul háborgó tenger új és érdekes látványt nyújt. Egy nagy csapat galamb-sirály (*Procellaria capensis*), a déli oceán e hű kísérelője, követi a hajó barázdáját, hulladékokat lesve. Az emelkedő hullámokat igen ügyesen kerül ki és eltűnnek a hullámvölgyben, ismét átrepülnek a szomszéd heggyen és játékkukat addig folytatják, míg táplálékra akadnak; ekkor aztán kiterjesztett szárnyakkal a hullámra ereszkednek, vagy félig úszva, félig röpülve futnak a habokon végig, fűrgén kapkodva a szákmány után.

Az ágyúterben ma igen tarka az élet. Élelmi készleteink kiegészítéseiül (öt havi odamaradásra számítva) 3 ökröt, 12 birkát és 36 tyukot is vettünk fel; az utóbbiak Kerguelen-szigetén friss albumint fognak szolgáltatni nap-photographiáink számára. Az erős utóhullámzás az elrekesztett térbe zárt ökröket néha súlyuk teljes erejével csapja az oldalfalakhoz, sőt az is megesisik, hogy egészen fel is dönti őket, és nem kis fáradtságba kerül ismét talpra állítani a szegény tengeri beteg állatokat. Igen furcsa a kakas folytonos kukurékolása, mely az otthon vidéki idillben töltött kellemes óráira emlékeztet, és pedig

annál élénkebben, mentől messzebb távozunk tőle.

Október 5. Igen komor nap. Az ágyúnyilások csappantyúi (az expedíció tagjai számára az ágyúterben a 24 fontos ágyuk helyén állítottak fel szobácskákat) zárva vannak és a középső köralakú nyílás erős facsappal van bedugva, minthogy a tenger igen erősen háborog. Mindamellett befecscsen a víz az ablak hézagain, amint ezt a padolat sötét színézése mutatja. A kamarák fülledt levegője, melyben egész nap ég a gyertya, a farészek folytonos recsegése, majd átható éles hangon, majd mély, borzasztóan egyenletes taktusban, a hajó meg nem szűnő élénk emelkedése és sülyedése minden munkától elveszi a kedvet, sőt a széken is nehéz megtartani az egyensúlyt. Ily körülmények között legjobb, habár a legénység sürgése meg is zavarja a hely romantikáját, a hajófedélzetre, vagy az élénk jókedv hazájába, a tisztikaszinóba menekülni. A hajó bukducsolása és düllöngése még nagyobb mint tegnap és a darun függő ladik néha a vadul dühöngő tenger színét látszik érinteni.

Ma a 20 személyből álló társaság étkezése tréfás mozzanatokkal járt. Habár az asztalon keresztbe rakott tekercek módot nyújtanak az egyes tárgyak megerősítésére, még sem akadályozható meg, hogy itt egy palaczk, ott egy pohár, a szomszédot váratlanul leöntve, föl ne dőljön. Mulatságos nézni a balanszolást a székeken, miközben a kezek teljesen el vannak foglalva. Nem ritkán esik meg, hogy egyikünk neki indulva az egész társaságot bajba keveri, vagy egy másik, a széken ülve, meglepő gyorsasággal a terem tulsó szögletébe lovagol. A tengeri betegség jelenségei újlag mutatkoznak.

Október 6. Szép csendes az idő; a megelőző nap fáradoimai el vannak feledve; kinyitjuk az ablakot és kéjjel üdvözljük a napvilágot. A nyugvó tenger mélység-mérésre készíti a kapitányt.

Mindamellett, hogy a mérő-kötelet gőzgéppel vonják fel, egy ily mérés mégis eltart 6—8 óráig. Ilyenkor egy vagy több ladikot bocsátanak a tengerre, hogy egyrészt a tengerszín áramlása viszonyait vizsgáljuk, másrészt pedig zoológiai gyűjtéseket tegyünk. Egy ily kirándulás eredményeül egy hatalmas, szárnya hosszára 3 méteres albatroszt (*Diomedea exulans*) hoztunk, melyet úszása közben evezőkkel vertünk agyon. E madarak, — már Fokváros előtt is gyakran találkoztunk nagy csapatokkal, úgy hogy egyszer egy ladikázáskor alig $\frac{3}{4}$ óra alatt ötöt lőttem, — nyilsebes röptükkel impozáns látványt nyújtanak. Ha már egyszer a zsákmány megkaparítása végett leereszkedtek a hullámra, különösen csendesebb vizen csak nagy nehezen bírnak megint felemelkedni. Mikor a tenger hullámzik és friss szellő leng, a hullám tetején, szél felé fordulva kiterjesztik kettősen összetett szárnyaikát és zajos csapkodással, melynél a szárnyak többször érintik a vizet, emelkednek fel.

A mélységmérés után csak igen lassan vitorlázunk tovább, óránként két mérföldet (angol mérföld értendő t. i. 1. mfd. = 1855 méter), úgy hogy jó gyalogló lépést tarthatna velünk. Gyorsabban haladhatnánk ugyan, ha gőzerőt alkalmaznánk, de a Fokvárosban föl rakódott szénnel takarékoskodni kell, egyrészt a Crozet- és Kerguelenszigeteken történendő kikötés, másrészt pedig a „Gazella“ által legközelebb célbavett tudományos hydrographiai kutatások végett. E mellett megjegyzendő még, hogy a hadihajók szénraktárai csakis 7—8 napi szükséglet befogadására alkalmasak.

Október 7. A szél ma kedvező; szépen haladunk. Az időjárás hideg és barátságtalan. Már elkezdődik az az idő, hogy kamráinkban borszeszt égetünk, a nedves és fagyos levegőt valamelyest fölmelegítendő. Délután két vitorlázó társat pillantunk meg, de nem sokára elmaradnak és eltűnnek a horizontról.

I-ső kép. Az albatrosz.

Október 8. Az idő ugyanolyan mint tegnap. A hajót követő madarak seregében egy új fajt is látunk, a *Pryon vittatus*-t. Nagyságra közösen áll a tengeri fecske (*Thalassidroma*) és a galambsirály között, de gyorsaságban és ügyességben mindkettőt felülmúlja. Néha akkép lebegteti szárnyait mint a denevér. Tollazata a mellén fehér, hátán ezüstszürke, szárnya fölött szépen görbülő sötétebb rajzolattal. Rendesen távolabb marad a hajótól! mint a többi, úgy hogy nem is jön lövésre.

Alattomos hullámok csapkodnak be a félig nyitott ablaknyílásokon; újra be kell zárkozdunk. Megint komoran és kísértetiesen égnek a gyertyák.

Október 9. Erős utóhullámzás van. A hajó mindkét oldal felé erősen ingadoz. A hajó barázda-vizében számtalan madár zsibong, galambsirályok, albatroszok, pryonok és tengeri fecskék, melyek vigam sürgölnődnek a tajtékzó habok fölött. Egy hajó mutatkozik, de rövid idő múlva megint eltűnik.

Október 10. Igen erős utóhullámzás van. Ma szombat lévén, már kora reggel élvezzük a nagy tisztogatás, súrolás ünnepét, mely abból áll, hogy a hajó egész födélzetét homokkal és kövecsekkel jól megkínózzák. Alig ébredünk föl, még álmunkból ki sem bontakozunk, már nagy súrolás, vakarás és dobogás hallatszik fejünk felett; egy ugrásra künn vagyunk az ágyból, hogy felöltözködve mielőbb szabadulhassunk kamaránkból. Így volt ez az utazás kezdetén, később ezt is megszoktuk és nyugodtan aludtunk tovább. Majmom (egy *Cercopithecus*-faj), melyet a Fok-földön szereztem és egy könyvállvány legalsó fiókjába helyeztem el, ma feltűnően szomorú hangulatban van; ő is kezdi érezni a folytonosan himbálódzó existencia kellemetlenségét; ha közelünk hozzá, szentimentális lesz és végre tengeri betegségbe esik.

Október 11. Vasárnap. Az idő szép és tiszta; a tenger igen gyöngé mozgásban van. Elrendelik az ablakok kinyitását; a barátságos napvilágra föl-

éled szív és lélek. Délelőtt isteni tisztelet van a hajó födélzetén. A kapitány, tisztek és matrózok teljes díszben csoportosulnak a német lobogóval díszített felhúzó készülék köré, melynél egy tiszt az evangélium megfelelő fejezetét és a hozzá tartozó egyházi beszédet olvassa. Néma komolyság uralkodik az arcokon. Míg az egyik átélt boldog napjaira gondol és a jövőben szerencsés napokat remél, addig a másik ott-honáról és elhagyott kedveseiről emlékezik meg, távolléte idejére az ég áldását esdve le reájok. Az egyszerű ünnep az ingó hajón, a tág és határtalan oceán közepén, a magasztosság benyomásával hat. Mindenki érzi, hogy élete isten kezében van és a „heute roth morgen todt“ senkire sem illik jobban mint a tengerészre.

A nyugodt tenger lehetővé teszi egy ladik lebecsátását; a kirándulás eredménye néhány új *Pryon*-faj. A hátsó födélzetén is erősen durrogatnak.

Délután a majmom, melyet üdülés végett a födélzetre hoztam és lánczától megszabadítottam, mulattat bennünket. Egy pillanat alatt a hátsó árboczon terem, melyen a legnagyobb élvezettel hintáztatja magát. Hogy ugrál egyik kötélről a másikra és rohan a vitorlarudakon ide s oda! Kúszási szenvedélye kielégítésére új meg új utat talál és alig fordulunk meg, máris a főárbcz kötélzetében van. Megfogni soká nem bírjuk, míg végre meglepi egy felülről lefelé kúszó matróz és az állat élénk ellenállása daczára lehozza magával. Az estét a tisztek közös helyiségében töltjük és egészen megfeledekszünk arról, hogy a kietlen tengeren úszunk.

Október 12. Az idő hirtelen megváltozott. Az ég beborult, a levegő nedves és hideg. Kamarámban a hőmérő +10, a födélzetén +7 fokot mutat. A barométer esik, mi vihar előjele. Délután mutatkoznak is első hiradói. A hajó veszettül inog, a szél rémesen sivit és süvölt a kötélzetén és vitorlákon át.

Október 13. Túl vagyunk egy veszedelmes éjszakán; a vihar, melynek jobb a leírását olvasni, mint azt átélni, hatalmas hajónkat minden ízében megrendíti és néha mind erősen fekteti oldalvást, hogy minden pillanatban a felborulástól tartunk. Ide-oda dobatta kamarámban, rövid alvás után fölébreddek — a hajó csengetyűje épen éjfél jelez — és a komoly jelen tudatára jutok. A be-beccsapódó víztől nedves és hideg levegő környezi didergő tagjaimat. Recseg, csikorog és reng minden. A fődélzeten vadul zajongó élet van, mert pár pillanat előtt „mindenki a fődélzetre” parancs hangzott és siető léptek dübögnek a fődélen. A parancsnok legnagyobb erőfeszítés közt maga osztja a szócsővel parancsait, míg a matrózok életveszély közt mászkálnak a kötéletzen, hogy bevonják és biztosítsák a vitorlákat. Túlordítva mindent, zúg és tombol a vihar, gúnyolva az emberi erőlködést. Gyakran haliani, ha a hajó egész 30°-nyira elhajlik oldalra, nehéz tompa esést, és ilyenkor tudom, hogy egy matróz siklott el a nedves fődélzeten és zuhant a korláthoz. Nehéz élet a matróz élet!

Reggel felé valamelyest csöndesedik a vihar; a fődélzetre sietünk a féktelen elem nagyszerű játékát szemlélendő. A 30—35 lábnyi magas hullámok, melyek fölött egész sereg albatrosz és galambsirály repül, zúgva és bömbölve tornyosulnak egymás fölé. — Menet-gyorsaságunk csupán 2 mérföld. — A legfalánkabb galambsirályt sikerült horogra erősített husdarabbal megfogni.

Október 14. A szél bágyadt; az utóhullámzás kellemetlen; az idő ködös és el vagyunk készülve az uszó jég-hegyekkel való összeütközés eshetőségére. A hőmérsék a fődélzeten +4. Délután áthatolnak a Nap sugarai a ködön és a hajó előtt számtalan delfint látunk csordánként elvonulni és felszöködni a vízből. Egy a hajó hosszának $\frac{3}{4}$ -ét megközelítő nagyságú cet is volt látható.

Október 15. Az idő ködös és csendes. A mélységmérés ideje alatt egy naszádot és egy ladikot bocsátanak le, melyek gazdag zsákmánnyal térnek vissza: 6 albatroszt, 5 tengeri fecskét, 3 pryont és 2 galambsirályt hoztak be. A csillagászok helyisége zoologiai műhelylyé változik, melyben javában foly a nyúzás és az arzénal való mérgezés.

Október 16. Szomorú kezdetű nap ez. Midőn fölébreddek, legényem azt a hírt hozza, hogy éjjel 2 óraker egy matróz leesett az árboczteterepről és rögtön szörnyet halt. Koponyáját zúzta be, azonkívül egyik lába tört el. Mint később megtudtam, Vierk — ez neve a szerencsétlennek — rendszerető, józan ember, derék tengerész és jó pajtás volt. Még a Kongó-expeditióból ismerem, melynél fedezetünk személyzetéhez tartozott. Hátralevő utolsó rövid útjára fehér matróz-díszöltözetben az ágyú-tér egyik kamrájában helyezték el szegényt. Sajátságos komoly és bús kifejezés van ma az összes legénység arcán; talán arra gondol mindegyik, hogy ő is ilyen sorsra juthat. A szél óráról-órára erősödik; a hajó mind erősebben bukdácsol és düllöng. A fődélzeten a szél feldöntéssel fenyeget és oly borzasztó sebességgel kergeti a havat és esőt, hogy úgy látszik, mintha drótkötelek volnának a levegőben kifeszítve. A terep-vitorla darabokra szakadt, pedig a matrózok e borzasztó zivatarban 5 teljes órán át, kitéve a hajó erős ingásainak, fáradoztak a vitorla-rudakon, hogy megmenthessék. Egyikök munkaközben eszméletét veszti, úgy hogy kötélen kellett lebecsátani. Este a zivatar tetőpontját éri el, és az egyik kamarából a másikba menni életveszélylyel jár. A középfédélzet lépcsőjét elszakította a szél, beütötte vele egy kajüt ajtaját; ezenkívül egy matróz zuhant le a felső fődélzetről az ágyú-térbe, hol a tüzhelyre esett, szerencsére a nélkül, hogy tetemesebb sérülést szenvedett volna. 11 óraker a barométer ismét emelkedni kezdett, mindamellet ez éj borzasztó vala.

Október 17. Ma főlöles a sűrölés, maga a borongó ég végezte el e munkát és pedig jóval nagyobb mértékben mint ahogy az első tiszt kívánta volna. A hullámok a földéletre még mindig a főárboczig szöknek fel, nagy nyomással csapva a kamarák zárt ajtóira, melyekbe újból és újból behatol a víz. Alig nyugodott valaki ez éjjel; leginkább szenvedtek az ágyúterben elhelyezett szegény állatok, minthogy a vihar egész tartama alatt, a hideg és latyakos térben ide-oda dobódtak egyik oldalról a másikra.

11 óraker mindenki díszruhában a földéletre megy; Vierk matrózt eresztik le a tengerbe. Hat bajtársa viszi a német lobogóval betakart deszkaravatalon a lépcsőhöz. A holt tetem vitorlavásonba van varrva, lábainál súlyokkal terhelve. A kapitány rövid beszédet mond; kiemeli az elhunyt jó tulajdonságait, dicséri szép halálát a haza szolgálattában; végre egy tiszt imát mond és a tetem lesiklik a hideg, nedves sírba. Egyszerű de megható temetés! A tenger megkapta adóját és lassan-lassan megnyugszik.

Október 18. Az idő borult és esős. A szél erősen fúj, de célunkat a Crozet szigetek elérését, elősegíti. Óránként $11\frac{1}{2}$ mérföldet megyünk. Az ég kitisztulván, $11\frac{1}{2}$ óraker Hog Island vagyis a Disznók szigete (nevét az egykor itt kitett sok disznótól kapta) tűnik elő. E sziget magas sziklából áll, a meredek partokon igen erős hullámcsapással. Csak két kis helyecskét veszünk észre, melyek kiaszott fűvel vannak fődve, a lejtők kopárok és kietlenek, a magaslatok hóval borítvak. A galamb-sírályok és pryonok egész seregei rajzanak körülötte, csupán az albatroszok hiányzanak. A látvány sajátságos szép, de didergésig hideg mint a hőmérsék, mely rövid idő múlva a földélet alá űz. 5 óraker ismét földet jeleznek és egy vadul szétszaggatott és tátongó hasadékokkal rakott szikla-sziget pompás panorámáját pillantjuk meg. Ez Pinguin-sziget, melyen, mint mondják, ezer

meg ezer, félig hal-, félig madáralakú pinguin lakik. Egyik oldala mint valami ormokkal diszló sziklavár emelkedik ki a háborgó vízből. Körülvéve a csapkodó hullámok tajtékzó habjától, e kitetlen pusztaságban hidegen és mereven adja vissza a hanyatló nap búcsú-köszöntését. E páratlan vadregényes kép mindnyájunkat csodálatra gerjeszt. Megkísértem a benyomást egy vázlatrajzban megörökíteni, habár nem kis fáradságba kerül az ingó hajón rajzónomat csak némileg is biztosan vezetni. Este felé ismét erős szél keletkezik, ami igen kellemetlen reánk nézve, mert sok szirt közelében vagyunk és az éj kísérteties sötétséggel borul ránk.

Október 19. Szerencsésen elmúlt az éj. Hajnal hasadtakor mindenki a földéletre fut, hogy földet keressen. Ismét erős hullámzás van. A mint dél-előtt gyertyafény mellett Pinguin-sziget vázlatát folytatom, egyszerre csak borzasztó ropogást hallok a kamrámban. az ablakszárnyak fölpattannak és utánok hatalmas vízszugár tódul be. Egy erős hullám benyomta az ablaknyílást elzáró csapot. Sietve nyitom ki az ajtót és mindenki segítségemre rohan, hogy az ijesztőleg emelkedő vizet ki-meregessük. A ropogást az egész hajón észrevették és sokan azt hitték, hogy a Gazella szirtre jutott.

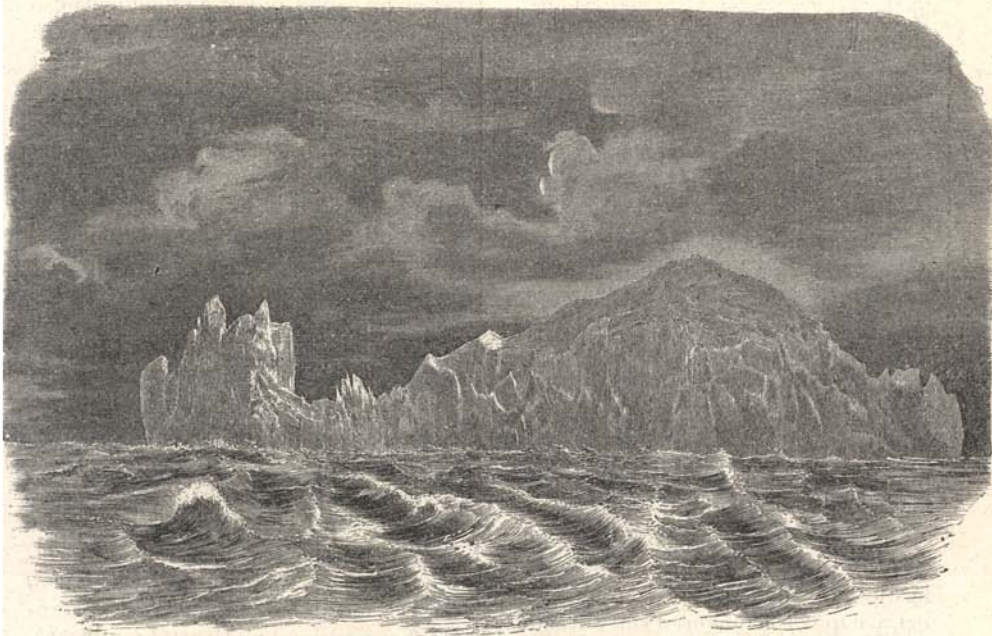
11 óraker meghatározzuk a hajó helyzetét, és azt találjuk, hogy Possession Islandtól (mely a Crozet szigetek legnagyobbika, a hová egy amerikai expedícióval való találkozás reményében akartunk ki rándulni) az éjjel csupa szirtnek között: igen tetemesen eltértettünk. Délután 2 óraker rövid pillanatra eloszlik a köd és hirtelen szárazföldet látunk magunk előtt, mely meredek hegycsúcsok láncolatából áll és csakis Possession Island lehet; megijedünk azon, hogy mily közel jártunk már a szirtes partokhoz. A kiköthetés végett fűteni kezdjük a gőzgépet, a hajtó-csavart a vízbe akarjuk épen bocsátani, midőn az idő hirtelen rosszabbra fordul és az átkozott köd ismét alászáll. Nem ma-

rad más hátra, mint végkép felhagyva a partraszállással, a szirtek közeléből a nyílt tengerre menekülni. Végre tehát, valamennyiünk nagy öröme, egyenesen a kopár, de általunk annyi fáradsalmak után, Fokváros óta óhajtván várt Kerguelen felé irányítjuk hajónk futását.

Október 20. A szél kedvező, 10—12 mérföldet haladunk. Tiszta nap és erős hullámzás.

Október 21. Ismét esős és ködös idő állott be. Ma értük el hajónk eddig legnagyobb menetgyorsaságát, 13·2 mérföldet óránként és abban reménykedünk, hogy Christmas-harbourt Kerguelen északi csúcsán holnap este vagy legalább holnapután elérjük. Sok albatroszt látunk; közöttük különösen a *Diomedea fuliginosa* tűnik föl.

Október 22. Borús idő. Tegnap vérmes reményű hangulatunk erősen

2-ik kép. Pinguin szigete.

csökkent, mert csak 6 mérföldet haladunk. 11 órakor a barométer esni kezd és már délben el is kezdődik a vihar. Valamennyi vitorlát bevonunk, és a helyett az árbocz viharkötélzetét erősítjük meg. Csakis körülbelül 40 mérföldnyire (10 geogr. mfd.) vagyunk Bligh's Cap-tól, de a szirtek közelsége miatt a nyílt tengernek fordulunk és megadással várjuk a felkerekedő vihart.

Október 23. Az egész éjen át borzasztó vihar dühöngött. A nagy kürtő ledült, mert a tartó lánczot elpattantotta

a szélvész ereje; a nagy terep-vitorla darabokra foszladozott; egy vitorlarúd szintén ketté tört. Egy naszádunkat majdnem elsöpörte a vihar és csak is az utolsó pillanatban sikerült megmenteni. Egy iszonyatos hullám söpör át a födélzeten, elvisz több tartalék rudat és magával ragadja a Kerguelen szigetén felállítandó ház padolatának egy részét. Az ágyútér egy pillanat alatt vízzel van elborítva, mi többször ismétlődik. A hajó eszeveszett düllöngzése közben az egyik ökör lábát törí,

a miért is le kellett ölni. — A földéletről a sceneria, a fénylő nap sugaraitól megvilágítva, nagyszerű, lebilincselő hatású. Egymással tusakodva tornyosulnak, törnek meg és zuhannak le az egymást kergető és egymáson átsapkodó 35 láb magas hullámok. A hullámvölgyek az ég kék színét tükrözik vissza, míg a hullámormok fénylő és csillogó fehérben tündökölnek. Partra szállásra ma nem is gondolhatunk.

Október 24. A tegnapi vihar következményeképp ma igen erős utóhullámzás van, mely a hajót erősen inogtatja. A nyugati szél ellenzi a Christmas harbour-ban sejtett, Pater Perrytól vezérelt angol expedíció fölkeresését, úgy hogy egyenesen a sziget délkeleti részén fekvő Accessible-bay felé irányítjuk hajónkat, hol horgot vetni, és ha a viszonyok kedvezők, észlelő házainkat szándékunk felállítani. Estegőzt fejlesztünk, mert már igen közel kell lennünk a szigethez, de a beálló köd és sötétség miatt éjjelre ismét a szabad tenger felé fordulunk.

Október 25. Reggel 9 órakor a Nap rövid időre kilépvén a felhőkből, előtűnik Kerguelen szigete. Valamennyi kazánt fűtik és a legjobb reménységben a sziget felé hajtattunk, midőn hirtelen sűrű köd képződik, havazás és vihar kezdődik. Csakhamar átlátjuk, hogy ezt a napot is a tengeren kell töltenünk. A tüzeket ismét eloltjuk. Ma igen sok kormoránt (*Halius verrucosus*) láttunk előttünk elvonulni.

Október 26. A reggel derült és így kilátásunk van végre óhajtott célunk elérésére. Nemsokára elő is tűnik a föld; Kerguelen, a sokat emlegetett sziget, a viharok és kietlen pusztaság hazája előttünk fekszik. Mi vár reánk? elérjük-e az öblöt anélkül, hogy szirtre akadnánk? Fogjuk e itt a tüne ményt* észlelhetni? Átesünk-e jó egészségben az ittlet idején? Mind e gondolatok egyszerre lepnek meg bennünket,

* A Vénus átvonulását a Nap tányerán.
SZERK.

és gondolkodóan tekint mindenki a mindinkább közeledő fagyos, hóborította tájra. A lapályos földből baloldalt egy magányosan álló, kúpalakú, tetején lelapított hegy, a Mount-Campbell emelkedik ki; jobb oldalt szintén lapály terül el, azon túl egy hegylánc, mely egészen fehér; az ormokon, a völgyekben, mindenütt hó! A sziget előtt a tenger sötét kékje galambsírlatok, albatroszok és kacsák seregével van borítva. Az egész nagyszerű képet tár elénk. Jobb oldalt a sziget legvégső nyúlványai egyes szigetekre oszlanak föl, melyek között a víz helyenként magasra szökken föl, annak jeléül, hogy alatta szirtre rejtőzködnek. Lassan és a mélységet folyton mérve haladunk előre. Már kivehetőek a részletek is és előtűnnek Elisabeth-Island és Elisabeth-head groteszk bazaltfalai; a fokon számtalan kormorán, beljebb a szirtéken jámbor pinguinok, versenyt hápogva és zajongva. Kíváncsian nyújtják előre fejüket; úgy látszik, megbámulják a közeledő szörnyeteget. Most még egy földfok mögé fordulunk és bent vagyunk a Betsy Cove öbölben.

11 órakor a vasmacska lepörög a mélységbe. Elértük a célt! Az öblöcske fővényzátonyán távcsöveinkkel két, 9—10 láb hosszú fókát fedezünk fel, melyek mozdulatlanul hevernek a verőfényben; azonnal vadászatot rendezünk rájuk.

A gyorsan lebecsátott naszádokban többen, ellátva mindennemű gyilkoló eszközökkel, a part felé evezünk, hogy elejtsük a vadat. A naszáddal oldalt kötünk ki és lassan lopódzunk az átlatok felé, nehogy elriaszuk őket, de nemsokára észreveszszük, hogy az elővigyázat fölösleges, mert az egyik állat, mely arczczal felénk néz, nem is törődve velünk, nyugodtan tovább süt-kérezik. Csak néha-néha vetettek nagy szemei kíváncsi pillantásokat reánk és olykor-olykor szimatolt elégedetlenül a levegőben. Habár alig várjuk, hogy puskáinkat elsűthessük és mögöttünk

a bunkókkal fölfegyverzett legénység is hozzáláthasson a munkához, mégis, hogy az eredményt teljesen biztosítsuk, még közelebb lopódzunk. Két lövés dördül el egyszerre, de a két golyótól talált állat tovább mászik és a tenger felé törekszik; a kormányos egy nehéz vasrúddal még a fejére üt néhányat, de mind hiába, eléri a vizet. Vércsík jelzi az utat, a hol lélegzet végett feltűnik, számtalan sirály sűrög körülötte, mert, úgy látszik, közel van végső lehelletéhez, de a mi részünkre egyelőre elveszett. A fegyverek eldördülésekor, sőt az egész jelenet alatt is, a másik, nekünk hátat fordító, az elsőtől alig két lépésnyi távolságban fekvő állat, meg sem mozdult, és mi most ennek esünk. Egy a test hosszirányában lőtt golyó és egy a fülbe lőtt erős seréttöltés képtelenné tesz a menekülésre. Megvakítva és vérrel borítva vonaglik, egyetlen hangot sem hallatva, kínos végső tusában. E néma kín szemlélése még a legmegrögzöttebb vadászt is meghatja. Míg a matrózok egészen

megölik és a hajóhoz úsztatják a testet, addig mi madarakra vadászunk. A már messziről zöldelő, púpos alakok, melyeket eleinte a híres kergueleni káposztának (*Pringlea antiscorbutica*) tartottunk, közletről egymoh-fajnak bizonyultak, mely az egész vidéket borítja. A mit legkevésbé vártam volna — t. i. köves terméketlen és kopár talajra számítottam — az következett be: mocsárban kellett gázolnom és a mohzsombékok között mindenütt vízre vagy átázott talajra akadtam. Rövid idő alatt 7 kormorán, 2 *Sterna virgata*, 3 rabló sirály (*Lestris antarctica*), egy *Chionis* (a havasi fajd egy neme) és egy édesvízi kacsából álló zsákmányra tettünk szert. De vissza kellett sietnünk a hajóra, mert az idő igen gyorsan megváltozott; a barátságos Nap eltűnt, éles nyugati szél mellett erősen kezdett havazni. A szirteken egy partra vetett czet hátgerinczsontjának átmérőjét mérem még meg s azt 40 cm. nagyságúnak találom.

DR. WEINEK LÁSZLÓ.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

ANTHROPOLÓGIA.

(Rovatvezető: TÖRÖK AURÉL.)

(4.) AZ ORR. — Desor „*Essai sur le nez*“ (Locle 1878) cím alatt érdekes tanulmányt tett közzé az orrról, a melyhez az adatokat a karlsbadi fürdővendégekről és a drezdai régiség-tárból gyűjtötte. — Hogy milyen fontos pszichológiai jelentőséget tulajdonítottak az orr alakjának, kitűnik Lessing azon mondásából, hogy Lavater az emberek orrából többet tudott kiolvasni mint sok ember az írók műveiből. Maga Lavater az arc tisztességének nevezi az orrot (honestamentum faciei) s megjegyzi, hogy nem minden embernek adatott, hogy emberhez méltó orra legyen. Carus szerint az emberi arcnak bélyegét leginkább az

orr adja meg. Desor az orrot a szagló és lélegző szervek függelékének nevezi; szerinte az embernek egyenes testtartása és nagyobb lélegzési szükséglete hozzá magával a kiálló orr kifejlődését. A gyermek laposabb orra a kevésbé kifejtett lélegzésnek és izomerőnek felel meg. A négerek laposabb orra az oldalról megkeskenyült mellkassal összefüggésben látszik lenni. Oroszországban sokan tették a tapasztalatot, hogy a laposabb orrú embereknek a tüdővészre nagyobb hajlamuk van mint a teljesen kifejlett orrú embereknek (?). Az orrnak magassága, t. i. az orrhátnak az arcból való kiemelkedése, az orrtő csontjainak ki-

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.